

Dehongli Cyfreithiau Cymru: Deddf Dehongli i Gymru

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Dr Catrin Fflur Huws

Corff (lle y bo'n briodol): Ysgol y Gyfraith, Prifysgol Aberystwyth

e-bost / rhif ffôn:trh@aber.ac.uk 01970 622712

Eich cyfeiriad: Adeilad Elystan Morgan, Campws Llanbadarn, Llanbadarn Fawr, Ceredigion, SY23 3AS.

Anfonwch eich ymateb erbyn 11/09/17 i:

Swyddfa'r Cwnsleriaid Deddfwriaethol
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ.

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: LegislativeCounsel@wales.gsi.gov.uk

C1: A ddylem fewnosod atgynhyrchiad o Atodlen 1 i Ddeddf Dehongli 1978 yn Gymraeg yn y ddeddf honno neu a ddylem geisio cymhwyso Deddf ddehongli i Gymru i gymaint o ddeddfwriaeth Gymraeg â phosibl?

Mewn egwyddor, tybiaf mai man cychwyn priodol fyddai i writhredu o fewn paramedrau Deddf 1978 – efallai y gellid ei diwygio ar raddfa DU, fel ei bod yn cwmpasu materion dehongliadol sydd yn berthnasol ledled y DU, ond gyda phenodau penodol sydd yn berthnasol i Gymru, Gogledd Iwerddon a'r Alban yn unig. Byddai angen i'r benod ar Gymru fod yn hirach mae'n debyg oherwydd bod gymaint o bwerau deddfu Cymru yn parhau i fod ynglwm a phwerau San Strffan – yr iaith Gymraeg a'r iaith Gymraeg yn y llysoedd er enghraifft. Byddai angen felly i'r holl ddeddf fod yn ddwyieithog. Serch hynny, byddai diwygio Deddf 1978 yn golygu trafodaethau a chytunteb rhwng holl ddeddfwrfeydd y DU, ac felly mae'n debygol na fyddant yn denu amser deddfu priodol yn San Steffan. Tybiaf y

byddai un ddeddf dehongli yn gwneud mwy o synnwyr na dwy achos un o'r anhawsterau y byddai dwy ddeddf yn greu yw p'un fyddai drechaf?

C2: A ydych yn cytuno â manteision posibl Deddf ddehongli i Gymru a nodir yn y papur ymgynghori hwn?

Ydw. Fodd bynnag, fe all gymhlethu materion oherwyd bod angen defnyddio dwy ddeddf ddehongli, ac ar gyfer materion lle mae deddfau sydd yn dyddio ers cyn 1999 yn rheoli materion sydd wedi eu datganoli, fe all hyn greu cymhlethdodau. Fe welir hyn er enghraifft efo Deddf Addysg 1996, lle byddai angen cyfeirio at y ddwy ddeddf.

C3: Pa un o'r atebion posibl i'r mater dwy Ddeddf fyddai fwyaf defnyddiol yn eich barn chi i ddefnyddwyr y ddeddfwriaeth?

Er bod rhai manteision i'r atebion a gynigir, ni chredaf fod un datrysiad – fel man cychwyn mae angen defnyddio'r holl opsiynau hyn, ond mae angen gwneud mwy hefyd – mae angen sicrhau nad oes modd darllennu y gyfraith gan gyfeirio ond at un o'r deddfau, ac felly fe fyddai angen diwygio Deddf 1978 hefyd er mwyn sicrhau na ellid ei ddarllen heb gyfeiriadaeth hefyd at y Ddeddf Dehongli ar gyfer Cymru.

C4: A ydych yn credu bod unrhyw faterion ymarferol yn deillio o unrhyw rai o'r atebion posibl i'r mater dwy Ddeddf?

1. Angen amser yn San Steffan a thrafodaeth a chytundeb rhwng deddfwrfeydd y DU er mwyn creu deddfwriaeth a fyddai yn diwallu'r angen i ystyried egwyddorion dehongli Cymru.
2. Fe all fod tueddiad, yn enwedig y tu allan i Gymru i dybio fod y ddwy ddeddf dehongli yn unfath, ac felly i anwybyddu'r Ddeddf ar gyfer Cymru. Er y gallai hyn ddod i'r amlwg os yw'r mater yn dod gerbron llys, fe all aros yn guddiedig lle nad oes ymglyfreitha. Ceir tueddiad i fod a diffyg ymwybyddiaeth o fodolaeth cyfraith Cymru, gyda chyfreithwyr yn gwrthod cynhori ar faterion o gyfraith Cymru. Pryderaf felly y byddai Deddf ddehogli unigryw i Gymru yn dioddef yr un agwedd o ddallrwydd, yn enwedig os y tybir y ddeddf i fod yn weddol debyg i Ddeddf 1978.

C5: Beth yw'ch safbwyntiau am y newidiadau posibl i'r 'rheolau craidd', a nodir ym Mhennod 7?

Mae'r dadleuon a gyflwynir yn y ddogfen ymgynghori yn ddarbwyllol. Fodd bynnag, awgrymaf gadw'r gyfreiriadaeth ar rywedd, oherwydd er yr ymgeisiau i gyfleu oblygiadau mewn ffordd niwtral, y mae hyn yn anos yn y Gymraeg nag ydyw yn y Saesneg.

C6: Beth yw eich barn am y darpariaethau newydd posibl y gellid eu cynnwys mewn Deddf dehongli i Gymru, a nodir ym Mhennod 8?

Mae'r dadleuon a gyflwynir yn y ddogfen ymgynghori yn ddarbwyllol. Gellid hefyd cynnwys rheolau dehongli ynghylch sefyllfaoedd o anghydfod rhwng y ffurf Gymraeg a'r ffurf Saesneg o'r ddeddf.

C7: A oes unrhyw ddarpariaethau newydd ychwanegol at y rhai a nodir ym Mhennod 8, yr hoffech eu cynnwys mewn Deddf dehongli i Gymru?

Y mae datganoli I Gymru wedi creu tair problem unigryw yn y DU o ran dehongli deddfwriaeth.

1. Sut i ddatrys anghysondebau rhwng ffurf cyfrwng Saesneg y ddeddf a ffurf cyfrwng Cymraeg y ddeddf. Yng Nghanada er enghraifft, er bod ymgais i gysoni y ffurf Saesneg a'r ffurf Ffrengig, rhaid ystyried mewn rhai achosion p'un sy'n trechu – ai'r fersiwn sydd yn breinio't unigolyn dros y wladwriaeth, ai'r fersiwn sydd yn breinio'r dioddefwr dros y drwgweithredwr, ynteu ai'r fersiwn sydd yn amddiffyn hawl yr unigolyn.
2. Sut mae llysoedd lle nad yw'r barnwyr yn deal fersiwn Gymraeg y ddeddfwriaeth i fod i fod i fod I weithredu – a allant ddefnyddio un fersiwn yn unig, ynteu a oes angen ystyried beth yw rol y cyfieithydd wrth ddadansoddi ystyr y ddeddfwriaeth.
3. Beth yw ystyr cyNSEILLIAU a benderfynir yn e.e. Lloegr ar ddeddfwriaeth Cymru – a chynseiliau Cymru ar dermau yn Lloegr. Er enghraifft, daw'r diffiniad o ysgol o Ddeddf Addysg 1996 – deddf sydd wrth gwrs yn dyddio ers cyn datganoli. Fodd bynnag oherwydd datganoli mae'r term ysgol yn cwmparu ystod gwahanol o sefydliadau addysgol yn y ddwy diriogaeth, ac ystod gwahanol o oeddrannau. Petai llys yn Lloegr, ddyweder, yn gorfod penderfynu a oedd sefydliad penodol yn ysgol, a fyddai'r cysail hwnnw yn berthnasol I ysgolion yng Nghymru.
Byddai deddf dehongli yn egluro'r materion hyn.

C8: Beth yw eich barn am y materion eraill y gellid ymdrin â hwy mewn Deddf ddehongli i Gymru, fel y'u nodir ym Mhennod 9?

Mae'r dadleuon a gyflwynir yn y ddogfen ymgynghori yn ddarbwyllol. Credaf fod angen manylu ar effaith dehongliadau mewn deddfau ar gyfer Lloegr yn unig – ac yn benodol sut y'i diffinir gan y llysoedd, a'u perthnasedd ar gyfer sefyllfaoedd lle mae deddf sydd yn gymwys I Gymru yn unig yn defnyddio yr un term.

C9: Hoffem wybod eich barn am yr effaith y byddai datblygu Deddf ddehongli i Gymru yn ei chael ar y Gymraeg, yn enwedig mewn perthynas â:

- i) helpu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, a
- ii) trin y Gymraeg yr un mor ffafriol â'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai yn eich barn chi? Sut y gellid cynyddu effeithiau cadarnhaol a lleddfu effeithiau negyddol?

Byddai egluro sut dylai'r llys ymdrin a sefyllfa lle mae anghydfod rhwng y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg o ddeddf yn fuddiol, yn enwedig mewn sefyllfa pan bydd yn rhaid i'r llys ddehongli ystyr deddf Gymraeg heb bod y barnwr yn deall y Gymraeg.

C10: Esboniwch hefyd sut y gallai'r Ddeddf ddehongli arfaethedig i Gymru gael ei llunio neu ei newid er mwyn cael:

- i) effeithiau cadarnhaol neu effeithiau cadarnhaol cynyddol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar drin y Gymraeg yr un mor ffafriol â'r Saesneg, a
- ii) dim effeithiau andwyol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar drin y Gymraeg yr un mor ffafriol â'r Saesneg.

Rhaid egluro a oes angen defnyddio'r ddwy fersiwn wrth ddehongli a defnyddio deddfwriaeth ynteu a oes hawl i ddefnyddio un fersiwn yn unig. Os oes angen defnyddio'r ddwy, yna bydd statws cydradd i'r Gymraeg ac impetws i ddefnyddwyr deddfwriaeth feistrol i'r Gymraeg. Os oes hawl i ddefnyddio y fersiwn sydd fwyaf cyfleus yna bydd yn haws i ddefnyddwyr anwybyddu un fersiwn yn llwyr.

C11: Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych unrhyw sylwadau ar unrhyw faterion cysylltiedig nad ydym wedi mynd i'r afael â hwy yn benodol, byddwch cystal â'u nodi yma:

Na

Mae'n bosibl y bydd ymatebion i ymgynghoriadau yn cael eu cyhoeddi, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb gael ei gadw'n gyfrinachol, ticiwch y blwch:

☐